

УДК 78 (497.2)

НАЦИОНАЛНИЯТ ФОРУМ «ОРФЕЕВА ДАРБА» И НЕГОВАТА МИСИЯ**Стоянова Г.И.**

*(д.п.н., профессор Департаменте за информация и усъвършенстване на учители,
Софийският университет «Св. Климент Охридски», г. София,
Република България, galina_st_2006@abv.bg)*

Андатпа

Бұл мақала Софиядағы мәдени күнтізбеде және бүкіл елде бекітілген атауы бар Болгария Республикасының музыкалық тәрбиешілері мен мәдениет қайраткерлерінің қауымдастығы болып табылатын «Орфея гранты» Ұлттық форумын ұйымдастыру мәселелеріне арналып, бірінші кезекте жыл сайынғы балалар және жасөспірімдердің музыкалық байқауы, 2006 жылы.

Түйінді сөздер: ұлттық форум, балалар мен жасөспірімдер музыкалық байқауы, Болгар балалар мен жастардың музыкалық таланттарын сақтау және дамыту.

Аннотация

Данная статья посвящена проблемам организации Национального форума «Дарование Орфея», который является сообществом педагогов – музыкантов и деятелей культуры Република Болгария с утвержденным именем в культурном календаре Софии и всей страны, прежде всего через ежегодный детско – юношеский музыкальный конкурс с таким же названием, патентованным впервые в 2006 – м году

Ключевые слова: национальный форум, детско – юношеский музыкальный конкурс сохранение и развитие музыкальных дарований болгарских детей и молодежи.

Annotation

This article is devoted to the problems of organizing the National Forum «The Orpheus Grant», which is a community of music educators and cultural figures of the Republic of Bulgaria with an approved name in the cultural calendar of Sofia and the whole country, primarily through an annual children's and youth music contest with the same name, in 2006 year.

Key words: national forum, children's and youth music competition preservation and development of musical talents of Bulgarian children and youth.

Въвеждане

Националният форум «Орфеева дарба» е сдружение на музикални педагози и културни дейци с утвърдено име в културния календар на София и страната най – вече с ежегодния детско – юношески конкурс със същото име, патентовано през 2006г. Началото му е през 1994 г., когато организирахме едно от най – първите учителско–граждански сдружения «Орфеево изворче», загрижени за запазване на фолклорното богатство на България, което през 2004 г. прерасна в друго сдружение с по – широки функции – «Орфеева дарба». Дванайсетте години на нашата дейност са повод за равностотка и поглед назад, към началото, както и напред, към перспективите. В този поглед ние ще потърсим мненията на изтъкнати наши музиканти и педагози, композитори и етнографи, наши приятели и съмишленици, загрижени като нас за бъдещето на музикалната култура в България и музикалното възпитание на нейните деца. Защото ще ни кажат *истината*.

Основната дейност на сдружението е в две посоки:

1. Организация и провеждане на ежегодния Национален детско – юношески конкурс «Орфеева дарба»;

2. Организация и провеждане на квалификационни курсове и семинари с учители по музика и ръководители на състави. Осъзнаваме нашата мисия като «запазване и развитие на музикалната дарба на българските деца и младежи чрез популяризиране на техните изпълнителски постижения и обмяна на опит между преподавателите и /или тяхната квалификация». Първоначално задачата ни бе насочена към музикалнофолклорното богатство на страната, обаче по – късно осъзнахме, че в областта на фолклора има вече достатъчно сцени, фестивали, тв предавания и други пространства, които му осигуряват определен приоритет, докато в класическата музика пропагандирането е сведено почти до нулата, особено в медиите. На екраните няма детски хорове, няма изпълнители на класически инструменти, въпреки че все още съществуват специализирани училища и висши учебни заведения по изкуства със съответните специалности в тях. Международните телевизионни формати «България търси талант» или «Гласът на България», както и «Детска евровизия» отприщиха пътя на вокални изяви на деца най – вече в областта на популярната музика, по – малко във фолклора. Дали времето диктува тази ситуация, дали обществото не се нуждае вече от Изкуство с голяма буква, или диспропорцията зависи от управлението на културата?

Вече 12 години поред провеждаме нашия Национален конкурс «Орфеева дарба» по три направления, като в областта на класическата музика имаме подкрепата на личности като проф. д – р Милена Шушулова (НБУ) и проф. д – р Ангел Македонски (НМА), в областта на фолклора неоченима е заслугата на Елена Огнянова – съвременния будител и стожер на българщината и фолклора. Тя е наш почетен член и подпомага всяко издание на конкурса с енциклопедичните си знания като етнограф и омайното си общуване с участниците като писателка. Доц. Венци Димов, проф. Лозанка Пейчева, Светла Караджова, д – р Бинка Добрева и др. също имат принос в неизменно високото равнище на конкурса, както и вквалификационната дейност с колегите извън него. В раздела «Популярна музика» журират Мими Иванова, Хайгашод Агасян, Красимир Милетков, Доротея Петрова и други известни дейци. Това сътрудничество с изтъкнати дейци на българската култура извънредно обогатява нашата дейност, превръща я в значим дял, етап на музикално възпитателния процес в България със свои устойчиви белези, успехи и проблеми.

Трябва да благодарим на Столичната община за ежегодния патронаж и супер приз като синтезатор, който се връчва от кмета на София – първо г – н Стефан Софийски, после г – н Бойко Борисов, след това от представители на отдел «Култура». Също така неизменно ни подпомага туристическата фирма «Географски свят», като предоставя сертификат за пътуване на едно дете лауреат до Гърция, а народният певец Илия Луков подарява пет професионални микрофона на лауреатите в конкурса за народно пеен. Твърде скромна награда фонд.

Ето какво казват другите за нас – това са мненията на председатели и членове на журита, споделени по наша покана в писмени интервюта по повод на конкурсите «Орфеева дарба» като мисия, организация, участници и проблеми (интервюта от април 2016 г.).

Доротея Петрова, отговорен редактор, БНР:

Установено е, че заниманията с музика дават много голямо предимство на децата за хармоничното им интелектуално развитие. Освен това позитивните емоции, свързани с изяви пред публика, завинаги определят и положителната ценностна система. Когато децата получават одобрение за това, което правят и за което са положили усилия, по – нататък в живота си те никога няма да потърсят други (отрицателни) начини да впечатлят околните. С други думи – всяка възможност за публична изява за децата е

полезна. Мисля, че е особено полезно поощрението за положен труд. Не само този на децата, но и на техните преподаватели. В този смисъл принципът «конкурс» е по – добър от «фестивал», при който радостта от това, да покажеш себе си на сцената, е единствен мотив за участие.

Принципът на състезанието и конкуренцията ми се струва по-полезен, тъй като учи децата да се справят и с възникващите понякога разлики между самооценката и оценката на другите за теб. Това може да ги научи да бъдат по-щастливи, когато пораснат. Учи ги да са самокритични, учи ги, че «наградата» в живота идва за реални заслуги. «Орфеева дарба» (или «Орфеево изворче», както се наричаше при създаването си) е един много амбициозен проект, целящ може би да обхване всички области в музикалната работа на педагозите и техните възпитаници. Да представи работата и постиженията както на профилираните училища и паралелки, така и на любителските школи. Локацията му в София е предимство за конкурса. Столицата има добра комуникация с цялата страна (автобуси, влакове, пътица). Вероятно обаче предимството на местоположението е и недостатък, тъй като Столичната община има и много други амбициозни проекти, на които обръща по – голямо внимание и в които влага повече средства. Прави впечатление, че участниците намаляват. Наличието на много други сходни събития, конкурси и фестивали «разсейва» интереса, изсмуква потенциала на «Орфеева дарба». Появата на телевизионните формати нанася може би най – сериозния удар в това отношение, като непоправимо уврежда децата и представата им за това, кое е похвално, кое е естетически ценно, как се постига успехът... Вместо висока оценка за усилия, талант и чувство за мярка телевизията «награждава» пошлостта, прави «шоу» вместо изкуство, употребява децата за продажба на реклама и телевизионно време.

В едно комерсиално общество на публиката се предлага за продан «шоу», а там, където има потенциален пазар, там има и жестока конкуренция. В този смисъл, «продаването» на не – българска музика е особено опасно, защото обслужва чужди интереси. Съзнателно или не, ние ставаме участници в съсипеването на националната ни култура. За съжаление битката с тези явления е битка между Давид и Голиат. Но нека започнем най – напред с осъзнаването на проблемите.

Неподходящият репертоар е основен проблем (на участниците). Родителите и самите деца трябва да разберат, че учат музика все пак. Музиката е изкуство, а изкуството е в мярката. Когато тя се прекрачи, отиваме в пошлостта и кича. На децата трябва да се предлагат песни, които те имат емоционалния потенциал да преживеят, а след това и да изразят. Педагозите ги учат как да изразяват емоциите си. Те не трябва да ги учат на подражателство, а на осъзнаване на собствения им емоционален свят. Така ще ги оформят чрез изкуството като пълноценни личности. Никоя нация не би искала да има клоуни вместо личности. Ценното във всеки човек е неговата уникална индивидуалност и неповторимост. Не трябва да преставаме да убеждаваме родителите, че никое жури в конкурс не се впечатлява от трудната «възрастна» песен, а от това, дали детето може да пее и дали успява да пресъздаде своя трактовка на образите в песента. Вижда се, че екипът на «Орфеева дабра» е екип от съмишленици, хора педагози, които са най – близо до децата и милеят за тяхното възпитание, приели са за своя кауза да дадат най – доброто на нашите талантливи българчета. Бихме могли да опитаме да обединим още повече усилията си, които са в една и съща посока. Например: от името на неправителствени организации и сдружения на педагози и музикални дейци може да бъде поискано съдействие от страна на БНР. Радиото има във фонотеката си немалко забавни български детски песни и инструментали към тях, които би могло да

предостави. БНР би трябвало да изпълнява своята роля на обществена медия и да откликне на подобна инициатива.

В променената среда в България от нас се иска да станем по – агресивни, повече да говорим и да шумим, повече да се бутаме в полезрението на публиката, да критикуваме другите и повече да изтъкваме предимствата си.

Бъдете по – агресивни, активни и непримирими, уважаеми дами!

Хайгашод Агасян, композитор:

Издавам радостта и удовлетворението си като съпричастник на един от най-престижните конкурси за млади изпълнители Орфеева дарба! Конкурсът защитава за пореден път високия си престиж и като организация, и като изключително конкурентно ниво на изпълнителите. Доброто озвучаване даде възможност за пълна изява на участниците в конкурсната програма. НФ Орфеева дарба е част от поредицата конкурси, които се провеждат в цялата страна от м. март до м. ноември. Считам, че с годините той е защитил авторитета си и е достойно лице на конкурсите както в столицата, така и в страната ни. Проблемите при малките изпълнители според мен са в дилемата – дали да изпълнят детска песен, подходяща за възрастта им, или да се опитат да подражават на известни наши или чужди изпълнители, които опити често са неуспешни. Мисля, че вокалните педагози носят отговорност за подбора на репертоара за всяко дете. А като препоръка към по – големите изпълнители бих им обърнал внимание за по – прецизен подбор на български песни. Отново ролята на вокалния педагог е огромна – да избере песен с подходящ диапазон и музикално – художествени качества, логична спойка между стих и мелодия, а не песни – еднотонни на неграмотни автори, с крещящи прозодии и хармонични недоразумения. Това е и критерий за професионализма на педагога, чиято задача е и да възпитава художествен музикален вкус. Не мога да бъда безразличен към отговорно свършената работа на организаторите, както и добронамерената атмосфера по време на конкурса, което горещо аплодирам! Благодаря за възможността да общувам с прекрасните млади изпълнители на България!

Д – р Бинка Добрева, ЮЗУ, народна певица:

Всяко време има своите нови форми за изява на талантиливи, даровити и амбициозни деца. Днес е времето на фолклорните конкурси и един от тях е детският конкурс «Орфеева дарба», с утвърдена ежегодна 16 – годишна традиция. Форумът «Орфеева дарба» подкрепя, окриля и поощрява младите хора в избора им, както и ги мотивира да продължават обучението и усъвършенстването си. За мен е удоволствие да бъда част от журиращия състав и да проследявам израстването на децата. В тях има една чистота, която е много силна и завладяваща.

Организацията на конкурса е добра, моята препоръка е да се борим за медийно отразяване и особено за това, лауреатите да имат телевизионно участие. Също така да има повече награди за участващите, за да не си тръгват огорчени. Препоръките ми са по-скоро към преподавателите – вокални педагози, които понякога използват песенен материал, който е над възможностите на участниците (голям тонов обем на песните, трудна орнаментика, дълга фраза, дишане), или неправилна методика по отношение на стилистиката, особеностите и показване на грешна орнаментика. Правилно е всеки участник да представя репертоар от мястото, откъдето идва, да се търсят корените на детето, за да се развива и съхранява фолклорният диалект. Хубаво е да има среща на преподаватели, за да обменят опит, проблеми, а защо не и да си помагат.

Пожелавам здраве и творческа енергия на целия екип на «Орфеева дарба»!

Красимир Милетков, композитор:

Имам чудесни впечатления от поредния конкурс «Орфеева дарба», в който участвам като член на жури вече повече от 10 години. Виждам, че конкурсът е желан и уважаван както от музиканти, така и от колеги учители. Наблюдавам стабилно високо ниво на участниците деца, както и по-високо равнище на вокалните групи от най – малките (от шест групи – два златни медала!).

Открои се един основен проблем на повечето участници – неподходящият репертоар! Детските български песни са заменени от естрадни, а това не бива да се поощрява. Напротив, трябва да обединим усилията си за преодоляване на липсата на детски съвременен репертоар със следните стъпки: в Статута на Конкурс «Орфеева дарба» по-категорично да се посочи изискване децата от предучилищна възраст да изпълняват само български песни или песни на български композитори и само на български език. А от страната на Съюза на българските композитори – призив и поощрения за детски песни или съвременни аранжimenti на стари български детски песни от типа на «Зайченцето бяло», «Шаро и първият сняг» и други. Не бива да се забравя творчеството за деца на майстори като Д. Христов, П. Хаджиев, Ал. Райчев, П. Ступел и други от тази поредица. Дори да се обяви специална награда в Статута на Конкурса за изпълнение на песен от стари майстори!

Моите наблюдения (на Г. Стоянова – вече като член и председател на жури) за изяви на солисти певци в раздел „Популярна музика” показват следното:

- Всички участници от I до IV възрастова група показват певческо равнище от добро и нагоре. Няма посредствено представяне, което говори за сериозна работа на учители, вокални педагози и ръководители на групи.
- Както винаги, има разкошни, богати тембристи гласове, вокални постижения на сериозно равнище, по – добро с всяка следваща година.
- Всички солисти демонстрират уверено държане на сцената, добра работа с микрофон (дори и най – малките), изискано сценично облекло (с малки изключения), добра вокална школа, усет за стил (по – рядко).
- Проблемите започват и завършват с неподходящия репертоар, особено при малките. За разлика от предишните десетилетия в работата с деца се усеща тотална липса на съвременни детски песни, затова се въртят само песните на Кр. Милетков, Х. Агасян, Св. Лобошки, които спасяват сега положението.
- Другият проблем, произтичащ донякъде от предходния, е подражателството не само на песен, но най – вече на маниера на пеене на «големите» – Л. Иванова, П. Христова, П. Буюклиева и всички западни звезди. Ако при 14 – 18 – годишните това донякъде може да се приеме, при малките е тотално опорочаване на представянето.
- Във вокалната стилистика наред с прекрасни изпълнения има проблеми с неизравнени регистри, агресивно подаване на звука и неоправдано форсиране, маниерничене в чуждия репертоар, липса на изграждане на образа на песента, липса и на усет за стил.
- При малките би трябвало да се погрижим за прецизна хореография на песните, с което многократно би се повишил успехът на изявата. Всъщност не само при малките, защото сценичното представяне на песента, дори и народна, изисква определен артистизъм, допълнителни ярки двигателни детайли в изпълнението, а това е ново и специфично умение, на което трябва да учим и децата.

Заклучение

Общото впечатление от певческите изяви на децата и младежите е много добро и най – важното – много позитивно в перспектива. За това говорят и многото награди на певците – да са им честити!

Литература:

1. Вълчев Р. Опит за социално – професионален портрет на българския учител. София, 1986. 123 с.
2. Стоянова Г.И. Опыт содружества «Дарование Орфея» в Болгарии// учитель музыки. От Орфея до ди – джея. София: Авангард Прима, 2016 С. 47 – 51.
3. Стоянова Г.И. Учителят по музика – професия, майсторство, признание// Есенин научно – образователен форум: «Учителят: призвание, компетентност, признание. София: издание ута «Св. Кл.Охридски», ДИУУ, 2011. С. 33 – 40.

ӘОЖ: 378:37.013

**ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ОҚУ ОРЫН СТУДЕНТТЕРІНІҢ ОҚУ – ТАНЫМДЫҚ
ІС – ӘРЕКЕТІ ТАБЫСТЫЛЫҒЫН АНЫҚТАУ**

Тайболатов Қ.М.

*(Қазақ инновациялық гуманитарлық – заң университетінің 2 – курс магистранты,
Қазақстан Республикасы, Семей қаласы,
e-mail: Kuandik__94@inbox.ru)*

Аңдатпа

Мақалада «оқу – танымдық табыстылық» ұғымы талданады, сондай – ақ критериялды сипаттама деңгейінде көрсетіледі және ашылады. Педагогикалық ғылымдар мен практикаға университет студенттерінің оқу – танымдық белсенділігінің жетістікке жету мәселесі зерттелді.

Түйінді сөздер: табыстылық, даму, оқу – танымдық іс – әрекет, студент, түрткі

Аннотация

В статье анализируется понятие «учебная – познавательная успешность», а также уточняется и раскрывается на уровне критерияльных описаний. Рассматривается состояние проблемы успешности учебно – познавательной деятельности студентов вуза в педагогической науке и практике.

Ключевые слова: успешность, развития, учебно–познавательная деятельность, студент, мотивация.

Annotation

The term educational success is analyzed, specified and discovered in this article in the standard of criterion descriptions. The state of success problem of adaptive school pupils' educational – and – cognitive activity in pedagogical science and practice is examined as well.

Key words: success, development, educational and cognitive activity, student, motivation.

Кіріспе

Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру: атты мақаласында «Табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін әркім терең түсінуі керек. Жастарымыз басымдық беретін межелердің қатарында білім әрдайым бірінші орында тұруы шарт. Себебі, құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді» [1], – деп көрсетеді. Демек, білім беру саласын дамыту арқылы табысты ұлт қалыптастыратынымыз анық, ал білім беру ісін дамытатын – ол педагогикалық оқу орындары. Сол себепті де педагогикалық оқу орындарында студенттердің оқу – танымдық іс – әрекет табыстылығын дамытудың маңызы зор.

«Оқу – танымдық іс–әрекетіндегі табыстылық» ұғымының мағынасын түсіну үшін оны келесідей категорияларға бөліп қарастыруға болады. Олар: «табыстылық»,